

GODKJENTE PLANTEVERN MIDLER MOT UGRAS I GRØNTANLEGG - 2020

Av Inger Sundheim Fløistad (NIBIO, FAGUS rådgiver) og Wiktoria Kaczmarek-Derda (NIBIO).

NIBIO

Mange plantevernmidler er godkjent mot ugras, men bare noen av dem er tillatt brukt i grøntanlegg. Det er Mattilsynet som har ansvar for godkjenning av plantevernmidler i Norge. De setter spesielle bruksbetingelser for hvert preparat basert på effekt mot den aktuelle skadegjøreren og for å sikre at det ikke oppstår skade på helse. Derfor må etiketten på det enkelte preparat alltid leses før bruk.

Oversikt over hvilke plantevernmidler som er tillatt brukt i norske grøntanlegg finnes på plantevernguiden.no og hos mattilsynet.no.

Følgende nettsider er spesielt nyttige:

www.plantevernguiden.no

www.plantevernleksikonet.no

<https://www.mattilsynet.no/plantevernmidler/godk.asp>

Plantevernguiden

Det er viktig å velge riktig plantevernmiddel dersom sprøyting blir nødvendig. Plantevernguiden gir en oversikt over preparater som er godkjent for definerte bruksområder. Her finnes en samlet oversikt over godkjente kjemiske og biologiske plantevernmidler for alle bruksområder inkludert grøntanlegg, med opplysninger og lenker til preparatens etiketter. Det er mulig å søke seg frem til informasjon ut fra kultur, skadegjørere og preparat. I tillegg kan du gjøre fritextsøk. Tjenesten er utviklet i samarbeid mellom Mattilsynet og NIBIO.

Plantevernleksikonet

For å velge riktig bekjempelsestiltak er det viktig å kjenne til skadegjøreren. Plantevernleksikonet er et digitalt oppslagsverk på internett for alle som er interessert i, eller arbeider med planter, skadegjørere og nytte dyr. Her finnes det informasjon om biologi og bekjempelse av mange ulike skadegjørere (ugras, sykdommer og skadedyr) og nytteorganismer. De fleste av sidene er illustrert med bilder. Tjenesten er utviklet av NIBIO, og Plantevernguiden er en integrert del av tjenesten.

Preparatlister

På nettsiden til Mattilsynet finnes en samlet oversikt over ulike preparatlister. Dette omfatter bl.a. en tabell over godkjente kjemiske- og mikrobiologiske preparater, med lenker til etiketter. De har også lister over godkjente nytteorganismer, hobbypreparater til bruk i småhager etc., yrkespreparater på minor-use/off-label og dispensasjon, samt lister på preparater som har mistet sin godkjenning. For å kunne bruke yrkespreparater må man ha gyldig autorisasjonsbevis. Den som bruker plantevernmidler har ansvar for at gjeldende regelverket for oppbevaring og bruk av plantevernmidler blir fulgt.

Plantevernmidler i grøntanlegg

I grøntanlegg hvor det ferdes mennesker og dyr bør man i størst mulig grad unngå bruk av kjemiske plantevernmidler på grunn av helse- og miljøfare. Bruk av kjemiske midler kan skade nytteorganismer (inkl. pollinatorer), mens gjentatt bruk av det samme kjemiske middelet (eller et annet middel som har samme biokjemiske virkemåte) kan føre til resistensutvikling hos skadegjørerne, og dermed forsterke problemene. Legg vekt på forebyggende tiltak, og manuelle/biologiske bekjempelsesmetoder. Den nye forskrift for plantevernmidler som trådte i kraft i 2015 krever at alle plikter å vurdere om man kan bruke andre metoder enn kjemiske plantevernmidler for å bekjempe ugras, sopp og andre skadegjørere (integrert plantevern). Etter den nye forskriften er all bruk av plantevernmidler forbudt på barns lekeareal. Arealer som er tilrettelagt med lekeapparater og sandkasser ansees som lekearealer. Forbudet inkluderer også fotballbaner og idrettsbaner hvor det drives barneidrett.

På arealer som grenser til offentlig vei eller private hager, og i parker og andre offentlig tilgjengelige områder er det forbudt å bruke midler med faresymbol Akutt giftig eller faresymbol Kronisk helsefare sammen med varselordet Fare. Oversikt over faresymboler finner du her: <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m232/m232.pdf>

Områder som er åpent for alminnelig ferdsel skal uansett merkes med advarselsskilt i minst 7 dager. På arealer som ligger i nærheten av vann er det viktig å ta hensyn til sikkerhetssonen til vann for at plantevernmidler ikke skader organismer som lever i vannmiljøet. Mange plantevernmidler er merket med et krav til minimumsgrense til vann på etiketten, men ikke alle. Hvis det ikke står et avstandskrav på etiketten, gjelder det krav på tre meters avstand. Dersom tiltaket gjelder bekjemping av fremmede arter (fra forbudslista, jfr Forskrift om fremmede organismer) som er vanskelig å bekjempe på andre måter, må det søkes den lokale avdelingen av Mattilsynet om dispensasjon hvis en ønsker å bruke plantevernmidler nær vann.

Mattilsynet er ansvarlig for å utføre stikkprøvekontroll på bruk av plantevernmidler. I 2020 og 2021 er tilsynet spesielt konsentrert på bruk av plantevernmidler hos anleggsgartnere og greenkeepere. Det sjekkes om kravene i plantevernmiddelforskriften følges opp. Her kan du se hva det ses spesielt etter: https://www.mattilsynet.no/planter_og_dyrking/plantevernmidler/bruk_av_plantevernmidler/tilsyn_med_bruk_av_plantevernmidler_i_2020.37602

Plantevern i private hager

Det er ikke tillatt å bruke yrkespreparater i private hager. Dette gjelder også selv om den som foretar sprøytingen har gyldig autorisasjonsbevis. Bruksområde ”småhager/hobbyhager” fremgår på etiketten til de preparatene som er godkjent til slik bruk. Merk at hobbypreparatene enten er i konsentrat- eller granulatformulering som må måles opp i væske, eller er ”klare til bruk” (på f.eks. sprayflaske).

Bruk av ugrasmidler i grøntanlegg

Bekjemping av ugras i grøntanlegg er en stor utfordring fordi områdene i hovedsak er beplantet eller tilsådd med flerårige vekster. Dette gir begrensede muligheter for bekjempelse av ugras gjennom rasjonell jordbearbeiding. I grøntanlegg kan ugrasveksten begrenses der det er mulig å plante eller så kulturplanter med god dekkevne. Et viktig ugrastiltak er derfor å planlegge og vedlikeholde grøntanleggene slik at pryddplantene får optimale betingelser for vekst og utvikling.

Generelt gjelder det at jo tidligere tiltaket settes i gang jo lettere er det å bekjempe ugraset. Dette gjelder både om ugraset skal bekjempes kjemisk eller mekanisk. Rasjonell ugraskontroll krever kjenn-

Les alltid plantevernmiddeletiketten grundig før bruk av preparatet. Der er det oppført hvilke bruksområder preparatet er tillatt brukt. Etiketten kan også inneholde nyttige opplysninger om hvilke ugrasslag preparatet har best virkning mot (godkjent virkeområde), og anbefalte doseringer mot forskjellige ugras. Der etiketten angir ”gras i grøntanlegg” (tabell 2) skal det forstås som arealer som stelles som plen og klippes regelmessig.

Avgiftsklassene 1-5 gjelder vanlige yrkespreparater som deles inn etter helse- og miljøegenskaper. Preparater med lav helse- og miljørisiko har lav avgiftsklasse.

Hobbypreparater er ikke tatt med i denne oversikten over ugrasmidler i grøntanlegg. Mange av hobbypreparatene inneholder de samme virksomme stoffene som yrkespreparatene. Når det gjelder ugras på faste dekker finnes hobbypreparater som kan være alternativer til glyfosat. Preparater som inneholder eddiksyre eller pelargonsyre kan brukes mot alger og moser. Dersom det sprøytes på små og unge ugrasplanter, vil disse preparatene også ha en viss virkning mot annet ugras.

Figur 1. For bekjempelse av fremmede invaderende arter kan bruk av plantevernmidler være nødvendig. Foto: Erling Fløistad, NIBIO.

Tabell 1. Godkjente ugrasmidler per november 2020 til "buskrabatter og beplantninger"

Virksomt stoff	Handelsnavn	Reg.nr	Avg.klasse	Ugrasvirkning	Merknader
Isoksaben	Gallery	2006.42.14	3	Mot to-frøblada frøgras i sprefasen. Gallery har ingen eller ubetydelig bladherbicid virkning.	Jordherbicid, kulturplantene skal ha etablert rotsystem før behandling, sjekk følsomhetstabellen på etiketten. Skader ikke tilgrensende grasvegetasjon.
Glyfosat	Glyphomax Plus	2008.45	1	Mot de fleste ett- og tofrøblada ugras.	Skjermet bladsprøyting. Systemiske virkning – væske må ikke komme på kulturplanter. Stubbe/stamme- behandling. Se etikett for dosering
	Gallup Super 360	2017.33			
	Glypper	2017.6.17			
	Roundup	2004.70.14			
	Roundup Flex	2015.2.18			
	Roundup Flick	2016.26			
	Roundup Power Max	2017.27			

**Tabell 2. Godkjente ugrasmidler per november 2020 for "gras/plen i grøntanlegg".
Merk av to preparater med dette bruksområdet ikke er tillatt brukt på offentlig tilgjengelige områder**

Virksomt stoff	Handelsnavn	Reg.nr	Avg. kl.	Ugrasvirkning	Merknader
Fluroksypyr-meptyl, Klopyralid, MCPA emulsjon	Ariane S	2006.37.17	2	Mot tofrøblada frøugras, og rotugras som løvetann og åkerdylle	Skader kløver og andre belgvekster
Amidosulfuron	Gratil	2014.2	2	Høymole, soleie og noen andre tofrøblada ugrasarter samt mot einstape	Kløverplantene stagnerer noe, men vokser som regel normalt igjen etter noen uker
Fluroksypyr-meptyl og Florasulam	Starane XL	2017.4	1	Mot tofrøbladet ugras	Merk at Starane 333 HL ikke er godkjent for grøntanlegg
MCPA	MCPA 750	2016.29 2016.30 2016.31 2016.32	3	Mot to-frøblada ugras; soleie, groblad, mjødurt, åkertistel	
Følgende arter er godkjent for bruksområdet «gras i grøntanlegg», men er forbudt på beplantninger som grenser mot offentlige veier eller private hager, og i parker eller andre offentlig tilgjengelige områder					
Fluroksypyr-meptyl	Flurostar 200	2017.28	1	Mot tofrøblada frøugras, og rotugras som Høymole og andre syrearter, løvetann, soleier, stornesle. En viss effekt på lauvkratt	
Fluroksypyr-meptyl	Tomahawk 200 EC	2016.10	2	Høymole, andre syrearter, groblad, løvetann, maurearter, stornesle	

Tabell 3. Godkjente ugrasmidler per november 2020*) på "Udyrka arealer"

Virksomt stoff	Handelsnavn	Reg.nr	Avg.klasse	Ugrasvirkning	Merknader
Diflufenikan og Glyfosat	Pistol	2012.28.18	3	Til total ugress-bekjempelse på ett- og tofrøblada ugress	Langs jernbaner, industrielle områder, gårdsplasser og udyrkede arealer.
Glyfosat	Glyphomax Plus	2008.45	1	Mot de fleste ett- og tofrøblada ugras.	Bladsprøyting eller Stubbe/stammebehandling. Se etikett for dosering
	Gallup Super 360	2017.33			
	Glypper	2017.6.17			
	Roundup	2004.70.14			
	Roundup Flex	2015.2.18			
	Roundup Flick	2016.26			
	Roundup Power Max	2017.27			

*) I tillegg til preparatene i Tabell 3 er Ronstar Expert er tillatt brukt frem til 31.12.2020